20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މިނިވަން މުއައްސަސ ތަކުގެ ކޮ މިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން
13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)5
ފެށުނު ގަޑި: 11:00

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގަ އްރިރު؛ މާފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ރިޟާ އާދަމް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساََّلمُ علََْي كُْم. އާދެ! ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ،
ހެންވޭރު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ އިބްރާހީމް، ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله
ޝަރީފް، ކޮލަމާފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ، ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޝްރަފް ރަޝީދު، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު އަދި ފުވައްމުލަކު ދެކުނު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން. މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި މި އޮތީ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ
2025 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު ދިރާސާކޮށް އަދި އޭގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ
ޕްރެޒެންޓޭޝަން ކޮމިޝަނުގެ މެނަބަރުންނާ އެއްކޮށް ހިއްސާކުރުން. ދެން އެ ޕްރެޒެންޓޭޝަން ހުށަހެޅުމަށް ފަހު
މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވާ ކަންތައްތައް ސާފުކޮށްލުމަށް އިތުރަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ސުވާލެއް ކުރަން ބޭނުން ވިޔަސް އެ
ފުރުޞަތު އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންނަށް
ދަންނަވައިލާނަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ال ساََّلمُ عَلَْي كُْم. އަޅުގަނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުންނަށް
ދަންނަވައިލީ 2025 ވަނަ އަހަރު ތި ބޭފުޅުން ތައްޔާރުކުރައްވަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮނުއްވާފައިވާ ރިޕޯޓު ވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި. ދެން އެއާ ބެހޭ ޚުލާސާ ޕްރެޒެންޓޭޝަނެއް ހުށަހެޅުން ކުރިއަށްދާނީ. ދެން އެއަށްފަހު
މެންބަރުން މި ބޭނުންފުޅުވާ ސުވާލުތައް ، ނޫނީ ސާފުކުރަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމެއް އޮވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު އެ
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. ސިވިލް ސަރވިސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ މި ބައްދަލުވުމުގައި ، ކޮމިޝަންގެ
ރައީސް އަލްއުސްތާޒު މުޙައްމަދު މުޖުތާޒު، ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު ރައީސް އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ނާޞިޙް،
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު އަލްފާޟިލާ ފާޠިމަތު ޙަބީބާ، ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު ޑރ. ޙުސައިން ފާއިޒް، ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރު ޑރ. ދީބާ މޫސާ އަދި ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޒް އިބްރާހީމް ރަޝީދު. ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
މަރުޙަބާ ދަންނަވަން އިނގޭތޯ. ދެން ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ޕްރެޒެންޓޭޝަން ހުށަހެޅުމަށް ފަހު ވާހަކަދައްކަވާ އިރުގައި
ނަން ވިދާޅުވެދެއްވާތި! އެއީ ޔައުމިއްޔާ ލިޔާ އިރުގައި ފަސޭހައަކަށް. އެހެންވީމާ، އުސްތާޒް ކުރިއަށްގެންގޮސްދެއްވާ!
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
1

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު، އިބްރާހީމް ރަޝީދު، ކައުންސެލް ޖެނެރަލް. އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި ފުރުޞަތު ދެއްވިކަމަށް ޓަކައި ތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އަޅުގަނޑު މިއަދު މި ހުށަހަޅައިލަނީ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ 2025 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓުގެ
އުސްއަލިތައް ތި ބޭފުޅުންގެ މައުލޫމާތަށް ޓަކައި. އެ ގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުން ގުޅޭ
އިދާރީ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން ހުރި މުހިންމު ކަންތައްތަކަށް ބަލާ
އިރުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގަވާއިދަށް އިޞްލާޙުތަކެއް 2025 ވަނަ އަހަރު ގެނެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން މައިގަނޑު 3
އިޞްލާޙެއް އަޅުގަނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސް ގަވާއިދަށް ގެނެވިފައިވާނެ. އޭގެތެރޭގައި ޖުމުލަގޮތެއްގައި މި ހިމެނެނީ
ޚާއްސަ ޞިއްޙީ ބޭނުންތަކަށް ދެވޭ ޗުއްޓީ މުވައްޒަފުންނަށް ހަމަޖައްސައިދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ގެނެވުނު އިޞްލާޙާއި،
މުސްކުޅިކޮށްފައިވާ މުވައްޒަފުންނަށް ދައުލަތުގެ މަގާމަކަށް އަލުން ޢައްޔަންކުރީމަ އެ ބޭފުޅުންގެ ޕެންޝަނާއި އަދި އެ
ބޭފުޅުންގެ އިނާޔަތުގެ ފައިސާއާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދަށް ގެނައި އިޞްލާޙާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން
ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންގެ ހެދުން އެޅުމުގެ މިންގަނޑާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދަށް ގެނެވުނު
އިޞްލާޙާ އެކު ޖުމުލަ 3 އިޞްލާޙެއް ގަވާއިދަށް ގެނެވިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ދާއިރާގައި
ހިމެނޭ އެހެން ގަވާއިދުތަކަށް ވެސް ބައެއް އިޞްލާޙުތައް 2025 ވަނަ އަހަރު ގެނެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން އިމިގްރޭޝަން
އޮފިސަރުން ގަވާއިދުގެ 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނެވިފައިވާ އިރުގައި، އޭވިއޭޝަން ސެކިއުރިޓީ ކޮމާންޑުގެ އޮފިސަރުންގެ
މަސައްކަތު ގަޑިއާއި، ޗުއްޓީ އަދި ބަންދު ދުވަސްތަކާއި، ހިންގުމުގެ އިސް ފަންތީގެ މުވައްޒަފުން ޢަމަލުކުރާ ގޮތުގެ
ގަވާއިދު 2025 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އުވައިލެވިފައިވޭ އިނގޭތޯ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކަށް
ގެނެވުނު ބަދަލުތަކާއި، އާ އުސޫލުތައް ތައާރުފުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްލާ ކަންކަމަށް ބަލާ އިރުގައި، "ސިވިލް
"
ސަރވިސް މުހައްޒަފުންނަށް ދެވޭ އެލަވަންސްތައް މި އުސޫލަށް އިޞްލާޙު ގެނެވިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ލޯކަލް
ކައުންސިލުތަކުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލުގެ މަގާމަށް މީހުން ހޮވުމާއި ޢައްޔަންކުރުމުގެ އުސޫލެއް އެކުލަވައިލެވި، އެ
އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށިފައިވޭ. ހަމައެއާ އެކުގައި ދައުލަތުގެ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކުގެ ޕަބްލިކް ސަރވިސްގެ
ރޭންކު ހަތަކުން ދަށުގެ މުވައްޒަފުން ޑިގުރީ ހާސިލުކުރުމުން ޕަބްލިކް ސަރވިސް ރޭންކު ހަތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ
އުސޫލެއް ގާއިމުކުރެވި އެއަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށިފައިވޭ. ހަމަ މި އުސޫލުތަކަށް ބައެއް އިޞްލާޙުތައް ވެސް އެ އަހަރު
ތެރޭ ގެނެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން ނަރުހުންގެ ޖޮބް މެޓްރިކްސްގެ މަގާމުތަކަށް މީހުން ހޮވުމާއި ޢައްޔަންކުރުމުގެ އުސޫލަށް
އިޞްލާޙެއް ގެނެވިފައިވޭ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ދައުލަތުގެ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކުގެ ޖޮބް މެޓްރިކްސް ޕަބްލިކް ސަރވިސް ރޭންކު
ހަތަކުން ދަށުގެ ރޭންކުގައިވާ ފަރާތްތައް ޑިގުރީ ހާސިލުކުރުމުން، ޕަބްލިކް ސަރވިސް ރޭންކު ހަތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ
2

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
އުސޫލަށް ވެސް އިޞްލާޙެއް އެ އަހަރު ތެރޭގައި ގެނެވިފައިވޭ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގަވާއިދަށް
މައިގަނޑު ބަދަލުތަކެއް އައިސް ހުރި މި ފްލޯރއަށް ބަލައިލާ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގަވާއިދެއް އެންމެ ފުރަތަމަ
އެކުލަވައިލެވިފައި ވަނީ 2008 ވަނަ އަހރުގައި. އޭގެ ފަހުން ރިވައިސްކުރެވި 2010 ވަނަ އަހަރުގައި ގަވާއިދެއް
އެކުލަވައިލެވި، މިހާރު ޢަމަލުކުރެވެމުންދަނީ ސިވިލް ސަރވިސް ގަވާއިދު 2014އަށް އިނގޭތޯ. ދިވެހި ސިވިލް
ސަރވިސް ގަވާއިދު 2014އަށް ޢަމަލުކުރަމުންދިޔަ ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް މިހާތަނަށް އެ ހިނދަށް ގަވާއިދަށް
ގެންނަންޖެހޭ މުހިންމު ބަދަ ލުތަކާ އެކީގައި ނަވާރަ އިޞްލާޙެއް މި ވަގުތު ގަވާއިދަށް ގެނެވިފައިވޭ. އަދި
އަޅުގަނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސް 2026 އެކުލަވައިލުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް އެބަ ދޭ. ސިވިލް ސަރވިސްގެ
އިދާރާތަކުގެ އޮނިގަނޑުތައް ފާސްކުރުމުގެ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލައިލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް
ސަރވިސްގެ އިދާރާތަކުގައި ހަތްދިހަ ދެ އޮނިގަނޑެއް ފާސްކުރެވިފައިވޭ. އޭގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓްރީތަކުގެ ސޯޅަ
އޮނިގަނޑަކާއި، ސިޓީ ކައުންސިލުތަކުގެ ފަސް އޮނިގަނޑަކާއި، އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކުގެ ދިހަ އޮނިގަނޑެއް އަދި ރަށު
ކައުންސިލުތަކުގެ ފަންސަވީސް އޮނިގަނޑުގެ އިތުރުން ހޮސްޕިޓަލުގެ ހަ އޮނިގަނޑަކާއި އަދި އޭގެ އިތުރަށް އެހެނިހެން
ސިވިލް ސަރވިސް އިދާރާތަކަށް ދިހަ އޮނިގަނޑެއް ފާސްކުރެވިފައިވޭ. ހަމައެއާއެކުގައި މުވައްޒަފުންގެ ވަޒީފާގެ
އޮނިގަނޑުތަކުގެ ތެރެއިން 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތިރީސް ހަ އޮނިގަނޑެއް އެކުލަވައިލެވި، ހަތަރު
އޮނިގަނޑެއް ފާސްކުރެވި އަދި އެ އަހަރު ތެރޭގައި ހަ އޮނިގަނޑެއް އިޞްލާޙުކުރެވިފައިވޭ. 2025 ވަނަ އަހަރުގައި
މުވައްޒަފުން ވަޒީފާއަށް ޢައްޔަންކުރެވުނު އަދަދާއި އަދި މުވައްޒަފުން ވަޒީފާ ބަދަލުކުރުމާއި ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވުނު
ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އަލަށް ވަޒީފާއަށް ޢައްޔަންކުރެވިފައިވޭ ހަތަރު ހާސް
ތިން ސަތޭކަ ހަތްދިހަ މުވައްޒަފުން. އަދި ވަޒީފާ ބަދަލުކުރެވިފައިވޭ ހަތަރު ސަތޭކަ ފަނަރަ މުވައްޒަފުންގެ.
ޕްރޮމޯޝަން ދެވިފައިވާ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާއިރު ނާވަރަ ސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް މުވައްޒަފަކަށް ޕްރޮމޯޝަން
ދެވިފައިވޭ. އަދި އެކި ސަބަބުތަކާ ހެދި ވަޒީފާއިން ވަކިވެފައިވާ ނުވަތަ ވަކިކުރެވިފައިވާ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދަކީ
ފަނަރަ ސަތޭކަ ހަ މުވައްޒަފުން. މި ގޮތުން ވަޒީފާ ޢައްޔަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގެ އާންމުގޮތެއްގައި ނަގާ މުއްދަތުތަކަށް
ބަލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ވަޒީފާގެ ރިކުއެސްޓުތައް ބޮޑު އަދަދަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިން ދުވަސް
ތެރޭގައި އެޓެންޑުކުރެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިކުއެސްޓުތަކުގެ ތެރެއިން ތިން ދުވަސް ތެރޭ
އެޓެންޑުކުރެވުނު ރިކުއެސްޓުތަކުގެ އަދަދަކީ ފަސް ހާސް ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސް އެކެއް. އަދި ހަތަރު ދުވަހާއި ހަތް
ދުވަހާ ދެމެދު ދެ ހާސް ތިން ސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރިކު އެސްޓަކަށް އެޑެންޓުކުރެވިފައި ވާ އިރުގައި، އަށް ދުވަހާއި ފަނަރަ
ދުވަހާ ދެމެދުގައި ދުއިސައްތަ ހަތާވީސް ރިކްއެސްޓަކަށް އެޓެންޑުކުރެވިފައިވޭ. އަދި ސޯޅަ ދުވަހަށް ވުރެ އިތުރަށް
3

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ހިނގާފައިވަނީ ސަތޭކަ ނުވަދިހަ ތިން ރިކްއެސްޓެއް. އާންމުގޮތެއްގައި އިޢުލާންކުރުމަށް ފަހުގައި ވަޒީފާ ހަމަޖެހުމާ މި
ދެމެދު ހޭދަވާ މުއްދަތަށް ބަލާއިރުގައި ތިރީސް ދުވަސް ތެރޭގައި ސަތޭކަ ސާޅީސް ހަ ރިކްއެސްޓަކަށް ވަޒީފާ
ހަމަޖައްސައިދީފައިވޭ. އަދި ތިރީސް ދުވަހާއި ފަސްދޮޅަ ސް ދުވަހާ ދެމެދުގައި ތޭރަ ސަތޭކަ އަށާވީސް ރިކްއެސްޓަކަށް
ވަޒީފާ ހަމަޖައްސައިދީފައިވޭ. ފަސްދޮޅަސް ދުވަހާއި ހަތްދިހަ ދުވަހާ ދެމެދު ހަތަރު ސަތޭކަ ސާޅީސް އެއް
ރިކްއެސްޓަކަށް ވަޒީފާ ހަމަޖައްސައިދެވިފައިވޭ. ހަތްދިހަ ދުވަހާއި އަށްޑިހަ ދުވަހާ ދެމެދު ތިން ސަތޭކަ ފަންސާސް
ރިކްއެސްޓަކަށް އަދި އަށްޑިހަ ދުވަހާއި ނުވަދިހަ ދުވަހާ ދެމެދު ދުއިސައްތަ ސާޅީސް އެއް ރިކުއެސްޓަކަށް އަދި
ނުވަދިހަ ދުވަހަށް ވުރެ އިތުރުވެފައިވާ ނުވަ ސަތޭކަ ސާދަ ރިކްއެސްޓެއް ވަޒީފާ ހަމަޖައްސައިދީފައިވޭ. ވަޒީފާއާ ބެހޭ
ރިކްއެސްޓު ފޮނުވުމުގައި އިދާރާތަކުން ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ މިންވަރަށް ބަލާ އިރުގައި ޖުމުލަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2025 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އަށް ހާސް ފަސްދޮޅަސް އެއް ރިކްއެސްޓެއް ލިބިފައިވާ އިރުގައި
އޭގެ ތެރެއިން އެއް ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން، އިދާރާއިން އެއް ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން އެ ރިކްއެސްޓް
ޕްރޮސެސްކުރެވިފައިވޭ ގާތްގަނޑަކަށް ދެބައިކޮށްފައި އެއްބައި އަދަދަށް. އެއީ ހަތަރު ހާސް ތިރީސް ނުވަ
ރިކްއެސްޓެއް. އެއީ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުމާ އެކީގައި ޕްރޮސެސްކުރެވިފައިވާ ރިކްއެސްޓް. އެހެންނަމަވެސް، ދެ ފަހަރު
ނުވަތަ ތިން ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން ވެސް ބައެއް ރިކްއެސްޓުތައް ޕްރޮސެސްކުރެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން ތިން ހާސް އެއް
ސަތޭކަ ފަނަރަ ރިކްއެސްޓެއް ދެ ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން ޕްރޮސެސްކުރެވިފައިވޭ. އަދި ހަތަރު ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން
ހަތް ސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހަ ރިކްއެސްޓެއް، ހަތަރު ފަހަރަށް ވުރެ އިތުރަށް ހުށަހަޅައިގެން ޕްރޮސެސްކުރެވުނު
ރިކްއެސްޓުތަކުގެ އަދަދު ވެސް ސަތޭކަ އެގާރައަށް އަރާ. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި ވަޒީފާއާ ގުޅޭ ގޮތުން، ޚާއްސަކޮށް
ވަޒީފާއަށް ޢައްޔަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި ޝަކުވާތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް
ބަލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި ފަސް ހާސް ހަތް ސަތޭކަ ދެ ޝަކުވާއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަޒީފާއަ އް
ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވޭ. އެ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފަސް ހާސް ހަ ސަތޭކަ ތިރީސް އެއް ޝަކުވާއެއް
ނިންމައި އެ ހުށަހެޅި ފަރާތްތަކަށް ޖަވާބުދާރީވެފައިވޭ. 2025 ވަނަ އަހަރު ނިމުނު އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ނިންމައިނުލެވި ވަނީ ހަތްދިހަ އެއް ޝަކުވާއެއްގެ ޖަވާބުދާރީވުން. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި މި ގޮތަށް ހުށަހެޅުނު
ޝަކުވާތަކަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ޓަކައި އެވްރެޖުކޮށް ހިނގާފައިވަނީ ފަސް ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް. ދެން މުވައްޒަފުން
ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކަށް އިދާރާތަކުން ޢަމަލުކުރާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ކުރެވިފައިވާ
މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާ އިރުގައި، އެއް ކަމަކަށް އެމްޕްލޯއިމަންޓް އޮޑިޓުގެ މެޓްރިކްސްއެއް އުފައްދައި، އެމްޕްލޯއިމަންޓް
އޮޑިޓުތައް، އެމްޕްލޯއިމަންޓް ރިކުއެސްޓުތައް އޮޑިޓުކުރެވެމުން ޚާއްސަ ގޮތަކަށް ފެށިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް މި
4

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލަތައް ސީދާ ލިގަލް ސެކްޝަނުގެ ލަފާގެ މަތީން ކުރިއަށްގެންދާ
ގޮތަށް ހަމަޖެއްސިފައިވޭ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޝަކުވާތައް އެޓެންޑުވުމަށް ޓަކައި އެމްޕްލޯއީ
ރިލޭޝަން ސެކްޝަނެއް އުފައްދައި، އެ ސެކްޝަނުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހަޅާ
ރިކްއެސްޓުތަކަށް އެޓެންޑު ވަމުން ގެންގޮސްފައިވޭ. އަދި އީ -ރެކްރޫޓްމަންޓް ނިޒާމު ތައާ ރަފުކުރެވި މިހާރު ބައެއް
ދާއިރާތަކަށް އީ-ރެކްރޫޓްމަންޓް މެދުވެރިކޮށް ވަޒީފާ ހަމަޖެއްސުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިފައިވޭ. ދެން ވަޒީފާއަށް
ޢައްޔަންކުރުމާއި ވަކިކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޯޓުތަކަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާ އިރުގައި
2025 ވަނަ އަހަރު ޖުމުލަ ސާދަ މައްސަލައެއް ވަޒީފާއަށް ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވޭ. އޭގެ
ތެރެއިން އެ އަހަރު ތެރޭގައި ހަތް މައްސަލައެއް ނިމިފައިވާ އިރުގައި، އޭގެ ތެރެއިން ހަ މައްސަލަ ސިވިލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަނާ އެއްކޮޅަށް ކާމިޔާބުކުރެވިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ވަޒީފާއަށް
ޢައްޔަންކުރުމުގެ ޕްރޮސެސްގައި ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ކަމަށް މި ހަ މައްސަލައިގައި
ކަނޑައަޅާފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، ކޯޓުތަކަށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނަށް ކާމިޔާބުވެފައި ވާ
މައްސަލަތަކުގެ އިންސައްތައަކީ 86%. ކޮމިޝަނާ ދެކޮޅަށް އެ އަހަރުތެރޭ ނިމިފައި ވަނީ އެންމެ މައްސަލައެއް.
ސަރުކާރާއި މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވުން؛ މި ދާއިރާއަށް ބަލާ އިރުގައި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް
މުވައްޒަފުން އެއްބާރުލުންދޭ މިންވަރާއި، ޕަރމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީންނާއި ޒިންމާދާރުވެރިންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
އަދާކުރާ މިންވަރުގެ ތެރެއިން ޕަރމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީންނާއި ޒިންމާދާރުވެރިންގެ މަސައްކަތުގެ ފެންވަރު ބަލަން މި
އަހަރު ތެރޭ ފެށިފައިވޭ. ފުރަތަމަ ޕަރމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީންނާއި ޒިންމާދާރުވެރިން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް
ތަރައްޤީކޮށް ހަރުދަނާކޮށް އަދި އެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށިފައިވޭ. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި ޕަރމަނަންޓް
ސެކްރެޓަރީންނާއި ޒިންމާދާރު އިސްވެރިންނާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާތައް ބަލައި އެ ފަރާތްތަކަށް ފިޔަވަޅު
އަޅަންޖެހޭ ހާލަތެއް އޮތް ކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފެންނަ ނަމަ އެ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް
ޒިންމާދާރުކުރުވުމުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށްގެންދެވިފައިވޭ އިނގޭތޯ. ދެން ކޮމިޝަނުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް
ބަލާ އިރު 2024 ވަނަ އަހަރާ ޚިލާފަށް 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ކޮމިޝަނުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ އަދަދު ވަރަށް
ބޮޑުތަނުން އިތުރުވެފައިވޭ. އެގޮތުން ކޮމިޝަނުގެ ރަސްމީ ބައްދަލުވުން 2025 ވަނަ އަހަރުގައި އަށްޑިހަ ހަތް
ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވިފައިވޭ. އަދި ކޮމިޝަނުގެ އެޑްވައިޒަރީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ތިން ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވިފައިވާ
އިރު ކޮމިޝަނުގެ ޑެއިލީ ބްރީފިން ގޮތުގައި ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތެރެއިން ތިން ސަތޭކަ ފަންސާސް
ބައްދަލުވުމެއް 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ބޭއްވިފައިވޭ. ދެން ޕަރމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީންނާއި ޒިންމާދާރު އިސްވެރިންގެ
5

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
މަސައްކަތު ފެންވަރު ބަލައި އެ ފަރާތްތަކަށް މާކުސް ދިނުމަކީ ވެސް 2025 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް އިސްކަމެއް ދީގެން ކުރެވުނު ކަމެއް. ޚާއްސަކޮށް އެ ބޭފުޅުން ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން.
މިގޮތުން އަޅުގަނޑު މި ތަނުގައި ދައްކައިލާފައި މިހިރީ ޖުމުލަގޮތެއްގައި އެ ބޭފުޅުންގެ މާކުސްތައް އެވްރެޖުކޮށް ހުރި
މިންވަރު އިނގޭތޯ. އެންމެ މަތީން މާކުސް ލިބުނު ފަރާތްތަކަށް މި އުޅެނީ 95% އާއި % 98 އާ ދެމެދުގައި. އެންމެ
ދަށްކޮށް މާކްސް ލިބުނު ފަރާތްތައް މި އުޅެނީ 62% އާއި 76% އާ ދެމެދުގައި. ދެން މި މާކްސްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން
އިތުރަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް މިހާރު ވެސް ކޮމިޝަނުން ކުރަމުންދޭ. މިއީ ދެންމެ ދައްކައިލި ތަފާސްހިސާބުގެ
އިތުރު ގްރެފިކް ވިއުއެއް. ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅޭ ޝަކުވާތަކަށް ބަލާ އިރުގައި، 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ކޮމިޝަނުގެ
އެކި ދާއިރާތަކަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި ޝަކުވާތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު، އެ ގޮތުން ލީގަލް އެފެއާ ޒް ޑިވިޝަނަށް
ދުއިސައްތަ ހަތަރު ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާ އިރުގައި އޭގެ ތެރެއިން ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ނުވަ ޝަކުވާއެއް ނިމިފައިވޭ.
އެ އަހަރު ނިމުނު އިރުގައި ކުރިއަށްދާ ފަންސަވީސް ޝަކުވާއެއް އޮތް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ޕަރފޯމަންސް
މެނޭޖްމަންޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ސައުވީސް ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާ އިރު އެ އަހަރު ތެރޭގައި އެ ސައުވީސް ޝަކުވާއަށް
ވެސް ޖަވާބުދެވިފައި ވަނީ. އަދި ރެކްރޫޓުމަންޓުގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ފަސް ހާސް ހަތް ސަތޭކަ ދެ
ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާ އިރު އެ އަހަރު ތެރޭގައި ފަސް ހާސް ހަ ސަތޭކަ ތިރީސް އެއް ޝަކުވާއަށް
ޖަވާބުދެވިފައިވޭ. އަދި އެ އަހަރު ނިމުނު އިރުގައި ޖަވާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދެވި ވަނީ ހަތްދިހަ އެއް
ޝަކުވާއަކަށް. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފަސް ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ ތިރީސް ޝަކުވާއެއް ސިވިލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް އެކި ދާއިރާތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވޭ. އޭގެ ތެރެއިން ފަސް ހާސް އަށް ސަތޭކަ ތިރީސް
ހަތަރު ޝަކުވާއަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން އެ ކަންކަން ބަލާ ހުށަހެޅި ފަރާތްތަކަށް
ޖަވާބުދާރީވެވިފައިވަނީ. ދެން ޝަކުވާ ޙައްލުކުރުމަށް ޖުމުލަގޮތެއްގައި ހޭދަވާ މުއްދަތަށް ބަލާ އިރުގައި އިދާރީ
އޮނިގަނޑާއި ޕްރޮމޯޝަނާ ގުޅޭ ޝަކުވާތައް އާންމު ގޮތެއްގައި ހަތަރު ދުވަސް ތެރޭގައި ޙައްލުކުރެވިފައިވޭ. އަދި
ޕަރފޯމަންސް އެޕްރައިޒަލާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާތައް ތިން ދުވަހާއި ފަސް ދުވަހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭ
ޙައްލުކުރެވިފައިވޭ. މީގެ އިތުރަށް އިދާރާ މެދުވެރިކޮށް މައުލޫމާތު ހޯދައިގެން ނުވަތަ މި ކޮންސަރން މިނިސްޓްރީއަކަށް
ފޮނުވައިގެން ޝަކުވާތަކަށް ޖަވާބުދޭންޖެހޭ ބާވަތުގެ ޝަކުވާތައް އެވްރެޖުކޮށް ނިމިފައި ވަނީ ފަސްދޮޅަސް ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި. ދެން މީގެ އިތުރަށް މި ކޮމިޝަނުގެ ނިންމުމަކާ އެއްކޮށް ނުވަތަ ކޮމިޝަނުގެ ރައުޔަކާ އެއްކޮށް
ނިންމަންޖެހޭ ބާވަތުގެ ޝަކުވާތައް އާންމު ގޮތެއްގައި ހަތް ދުވަހާއި ދިހަ ދުވަހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތެއްގައި ނިމިފައި
ވަނީ. ޖަވާބުދާރީކުރުމުގެ ދާއިރާއަށް ބަލާ އިރުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ކޯޑު އޮފް ކޮންޑަކްޓާ ޚިލާފުވެގެން ހުށަހެޅުނު
6

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
މައްސަލަތަކުގެ ތަފާސް ހިސާބު 2025ގައި ސީ.އެސް ވިއުގަ މެދުވެރިކޮށް ހުށަހެޅި ޙައްލުކުރެވިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ
އަދަދު ފަސްދޮޅަސް ހަތަރެއް. އަދި މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އެވްރެޖުކޮށް ހޭދަވެފައިވަނީ ފަސްދޮޅަސް
ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް. އެއީ ދެން މި ގޮތަށް ވެސް 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ
ތެރެއިން % 96.46 މައްސަލަތައް އެ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިންމައި، އެ ފަރާތްތަކަށް ޖަވާބުދާރީވެވިފައިވަނީ.
މުވައްޒަފުންނާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ހަރުދަނާ ދެފުށް ފެންނަ އުސޫލުތަކެއް ސިވިލް ސަރވިސްގައި
ގާއިމުކުރެވިފައިވާނެ. އަދި ޚާއް ސަކޮށް މުވައްޒަފުންނަށް ފިޔަވަޅެއް އެޅުމުގައި އިޖުރާއީ ޢަދުލުވެރިކަމާއި މައުޟޫޢީ
ޢަދުލުވެރިކަން ގާއިމުވާނެ ގޮތަށް އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރެވިފައި ވަނީ. އެގޮތުން ސިވިލް ސަރވިސް ގަވާއިދުގެ 28
ވަނަ ޗެޕްޓަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނެ ކޮންމެ މުވައްޒަފަކާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ވެސް ތަޙުޤީޤު ރިޕޯޓެއް
ތައްޔާރުކޮށް ، އެ ރިޕޯޓަށް ބަލައި މުވައްޒަފަށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްފަހުގައި އެ މުވައްޒަފަކު ކުރި
ކުށަކާ އެކަށީގެންވާ ދަރަޖައަކުންނޭ މުވައްޒަފަށް ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން އެންޝުއަރކުރުމަށް
ޓަކައި މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކޮމިޝަނުން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކޮށް އުސޫލުތައް ތަންފީޒުކުރެވިފައިވޭ.
އިންސާނީ ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީކުރުމާއި ތަމްރީނުގެ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް
ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ވެސް އިންސާނީ ވަސީލަތްތައް ތަމްރީނުކުރުމުގެ ގޮތުން
ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރެވޭ ޖުމުލަ އުސޫލުތަކަށް ބަލާ އިރުގައި ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުން
ތަމްރީނުކުރުމުގެ ސިޔާސަތެއް 1 ޖަނަވަރީ 2016އިން ފެށިގެން އެކުލަވައިލެވި ޢަމަލުކުރަމުންދޭ. އެ ސިޔާސަތުތައް
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް ޢަމަލުކުރަމުންދަނީ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުން ވަޒީފާއަށް
އަހުލުވެރިކުރުމުގެ ޕުރޮގުރާމެއް 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އަލަށް ވަޒީފާއަށް
ޢައްޔަންކުރެވޭ ފަރާތްތަކަށް ކުރިއަށްގެންދެވޭ. މީގެ އިތުރަށް ކޮންމެ އަހަރަކު ސިވިލް ސަރވިސްގެ ޓްރެއިނިން
ޑައިރެކްޓްރީ އެކުލަވައިލައި، އެ ޑައިރެކްޓްރީއާ އެއްގޮތަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ އިދާރާތަކުގެ މުވައްޒަފުން
ތަމްރީނުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދެވޭ. މި ގޮތަށް ގެންދެވުނު ތަމްރީނުތަކުގައި ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާ އިރު
2024 ވަނަ އަހަރާ އަޅައިބަލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ތަމްރީނުތަކުގެ އަދަދު ވެސް ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ވަނީ
އިތުރުކުރެވިފައި. އެ ގޮތުން ޖުމުލަ ތަމްރީނުކުރެވުނު މުވައްޒަފުން 2025 ވަނަ އަހަރުގައި އަށާރަ ހާސް ހަތަރު
ސަތޭކަ ނުވަ މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރެވިފައިވޭ. މި ގޮތުން ބޭއްވުނު ތަމްރީނުތަކުގެ އަދަދު ތިން ސަތޭކަ އަށްޑިހަ
ހައެއް. އަދި މުވައްޒަފުން، މީގެ ތެރޭގައި އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް އޮންލައިންކޮށް
ވެސް ތަމްރީނުތައް ކުރިއަށްގެންދެވިފައިވޭ. މި ގޮތުން މުވައްޒަފުން އޮންލައިންކޮށް ތަމްރީނުތަކުގައި ބައިވެރިވި އަދަދު
7

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ނުވަ ހާސް އަށް ސަތޭކަ ބާވީސް. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ހަމަ ޚާއްސަ ރިކުއެސްޓުތަކާ ގުޅިގެން ކޮމިޝަނަށް ވަކި
ތަމްރީނެއް ބޭނުންވެގެން ވެސް ކޮމިޝަނުން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ތަމްރީނުތައް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދީފައި ވާނެ.
އެ ގޮތުން ކޮމިޝަނަށް ލިބުނު ރިކުއެސްޓުތަކާ ގުޅިގެން ވެސް ތިން ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ހަތަރު ފަރާތަކަށް
ތަމްރީނު ހިންގައިދެވިފައިވޭ. ދެން ބޭރުގެ އެހީގައި ވެސް ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރެވުނު، ކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު މިންވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން ދަނީ ހަމަ ތަމްރީނުތައް ދެމުން. އަދި ކޮމިޝަނުން
ވަރަށް އިސްކަމެއް ދީގެން ބޭރުން މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކާ ކުރަންޖެހޭ މުޢާމަލާތުތައް
ކުރެވި ތަމްރީނުގެ ފުރުޞަތުތައް ވެސް ދަނީ ހޯދަމުން. އެ ގޮތުން 2025 ވަނަ އަހަރުގެ އިންޑިއާއިން ސަތޭކަ ދިހަ
ބޭފުޅަކު، ޗައިނާއިން ފަންސަވީސް ފަރާތަކަށް، އަދި ޖަޕާނުން އެއް ބޭފުޅަކަށް، ސިންގަޕޫރުން އެއް ބޭފުޅަކަށް، އަދި
ތައިލެންޑުން އެއް ބޭފުޅަކަށް، އަދި ތުރުކީވިލާތުން ދެ ބޭފުޅަކަށް، އަދި ޔޫ.އެންގެ އެހީގައި އެއް ބޭފުޅަކަށް ތަމްރީނު
ދެވިފައިވޭ. ދިރާސާކުރުމާއި އީޖާދީ ކަންކަމާ ގުޅޭ ދާއިރާއަށް ބަލާ އިރުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ބޮޑު އަހަންމިއްޔަތުކަމެއް ދިނިން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއިން ޑިޖިޓަލް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއަށް ސިވިލް
ސަރިވިސްގެ މިންގަނޑުތައް ފައްތައި އަދި ޑިޖިޓަލީ ޚިދުމަތްދެވޭ ދާއިރާއަކަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ހުރިހާ ދާއިރާއެއް
ހެދުން. އެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން 2025 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަނީ
ކޮމްޕްލަޔަންސް މޮޑިއުލެއް ތަ އާރަފުކުރެވިފައި. އެއީ މުވައްޒަފުން ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް ހުށަހަޅާ އެކިއެކި
ޝަކުވާތަކާއި ، އެކިއެކި ކަންބޮޑުވުންތައް އޮންލައިން ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ހުށަހެޅި ޖަވާބުދެވޭނެ މެކޭނިޒަމެއް
ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވި 2025 ވަނަ އަހަރު ޢަމަލުކުރަން ފެށިފައިވޭ. އަދި އޭގެ
އިތުރަށް ހަމަ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ވިއުގަ އެންހޭސްމަންޓުގެ މަސައްކަތް އަދި ކޮންޓިންޖެންޓް މޮޑިއުލްގެ
މަސައްކަތް، އެއީ ވަގުތީ މުވައްޒަފުންނާއި ގުޅޭ މައުލޫމާތު އަދާހަމަކުރުމަށް ޓަކައި. އަދި މައި އެކައުންޓް
އެންހޭސްމަންޓްގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް 2025 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވިފައިވޭ. މީގެ އިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބަލާ އިރުގައި ޓްރެއިނިން މޮޑިއުލެއްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ގާތްގަނޑަކަށް
ނިމި ޓެސްޓިން މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެށިފައިވޭ. މިއީ މުވައްޒަފުން ޓްރެއިންކުރުމުގައި އޮންލައިން
ނިޒާމެއް މެދުވެރިކޮށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެގްޒާމް މޮޑިއުލްގެ މަސައްކަތް މިހާރު
ހަމަ އައި.ޓީ.ސީ މެދުވެރިކޮށް އެބަ ތައްޔާރުކުރެވޭ. މިއީ ސިވިލް ސަރވިސް އެކިއެކި އިދާރާތަކަށް މުވައްޒަފުން
ރެކުރޫޓުކުރުމުގައި ކޮންޑަކްޓުކުރަންޖެހޭ އެގްޒާމްތައް ހަމަ އޮންލައިން އަދި ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމެއް މެދުވެރިކޮށް ދެ ފުށް
ފެންނަ އުސޫލަކުން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި ތައްޔާރުކުރެވޭ މޮޑިއުލެއް. ހަމައެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން
8

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ވައިލޭޝަން މޮޑިއުލްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ނިމި ޓެސްޓިންގެ މަރުޙަލާ ފެށިފައި ވަނީ އިނގޭތޯ. ވައިލޭޝަން
މޮޑިއުލްއަކީ ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމުގައި ޢަދުލުވެރިކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމާ އެކީގައި
ކަނޑައެޅިފައި ހުރި އިޖުރާތުތަކާ އެއްކޮށް އެއްގޮތަށްކަން ފިޔަވަޅުއެޅެނީ ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ޑިޖިޓަލް ނިޒާމެއްގެ
ތެރެއިން އެ ފިޔަވަޅު ދެ ފުށް ފެންނަ ގޮތަކަށް އެޅޭނެ ނިޒާމަކަށް ބައްޓަންކުރުމަށް ޓަކައި ތައްޔާރުކުރެވޭ މޮޑިއުލެއް.
މި މޮޑިއުލްގެ ވެސް އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަންނަވައިލި ގޮތަށް މިހާރު މަސައްކަތް ނިމި ޓެސްޓިން މަރުޙަލާ
ކުރިއަށްދަނީ. ހަމައެއާއެކުގައި އޮންލައިން ރެކްރޫޓްމަންޓް މޮޑިއުލްގައި އަދި ބައެއް ދާއިރާތައް އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ. ޚާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމާޒަކީ ހަމަ މި އަހަރު ނިމިގެންދާ
އިރުގައި ވީހާ ވެސް ގިނަ ދާއިރާތަކެއްގެ ރެކުރޫޓްމަންޓް އޮންލައިންކޮށް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ގޮތަށް ބައްޓަންކުރުން.
ދެން މޮނިޓަރިންއާއި ރިޕޯޓިންގެ ދާއިރާއަށް ބަލާ އިރުގައި ޖުމުލަގޮތެއްގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގައި ކުރެވިފައި ހުރި
އޮޑިޓުތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާ އިރުގައި ޚާއްސަ އޮޑިޓުގެ ގޮތުގައި ހަތަރު އޮޑިޓެއް ކުރެވިފައިވޭ. އޭގެ ތެރޭގައި
ދ. ކުޑަހުވަދޫއާއި އެންސްޕާގެ އޮޑިޓު، އަދި މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލާއި ލ. ގަމު ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލުގެ އޮޑިޓު
ހިމެނޭ. އަދި ސްޕޮޓް އޮޑިޓުގެ ގޮތުގައި ފަސް އޮޑިޓެއް ކުރެވިފައިވޭ. އެއީ ޚާއްސަ ޞިއްޙީ ބޭނުންތަކަށް ދެވޭ ޗުއްޓީ
ދިނުމާއި އަދި ހޮސްޕިޓަލުގެ އިތުރު ގަޑީގެ މައްސަލަތައް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިގެންނާއި އަދި ސަރވިސް ޗާޓަރ
އިދާރާތަކުގައި އެކުލަވައިލެވިފައި އޮތް މިންވަރު ދެނެގަތުމަށާއި އަދި އެލް.އާރު.އޭއާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅުނު ބައެއް
އިޝޫސްތަކާ ގުޅޭގޮތުން. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ކޮންޓިންޖެންޓް މޮޑިއުލްގެ އަދާހަމަކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އިދާރާތަކުން
ޢަމަލުކޮށްފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި. މި ގޮތުން އެޗް.އާރް، އަދި އޭގެ އިތުރަށް އެޗް.އާރު އޮޑިޓުގެ ގޮތުގައި
އެއް އޮޑިޓެއް 2025 ވަނަ އަހަރު ކުރިއަށްގެންދެވިފައިވޭ. އެއީ ޚާއް ސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުންގެ މަރުކަޒުގެ
އެޗް.އާރު އޮޑިޓެއް. ދެން އިންޓަރނަލް ކޮމްޕްލަޔަންސް އޮޑިޓުތައް އަޅުގަނޑުމެން މޮނިޓަރކުރުމުގެ މަސައްކަތް 2025
ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފަ އިވާނެ. އެގޮތުން އިދާރާތަކުން އިންޓަރނަލް ކޮމްޕްލަޔަންސް އޮޑިޓް
ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމުގެ ގޮތުން އިދާރާއިން އޮޑިޓުކޮށް ކޮންމެ އަހަރަކު ރިޕޯޓު ފޮނުވަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި
އޮންނާނީ. އެ އިދާރާއެއްގެ އިންޓަރނަލް އޮޑިޓާއި ކޮމްޕްލަޔަންސް އޮޑިޓެއް ހަދާފައި އެ ރިޕޯޓު ކޮމިޝަނަށް ފޮނުވަން.
އެގޮތުން ކޮމިޝަނުން އޭގެތެރެއިން ސްޕޮޓް ޗެކްކުރުމަށް ފަހުގައި ކޮމިޝަނުން ހޮވައިލެވޭ ރިޕޯޓުތައް ރިވިއުކޮށް، އެ
އިދާރާތަކަށް އޭގައި ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެންގުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޝަނުން މިހާރު ހަމަ ކުރިއަށްގެންދޭ.
ސިވިލް ސަރވިސްގެ މަސައްކަތްތަކާއި ހުރި ގެންޖެހުންތަކާއި ، އެ ކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވިފައި ހުރި
މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާ އިރުގައި ކޮމިޝަނަށް އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް ގޮންޖެހުމެއް ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކޮމިޝަނަށް
9

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ބަޖެޓު ލިބިފައިނުވުން. ނަމަވެސް މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހާ
ގުޅިގެން 2026 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް ބަޖެޓުގެ ކޮމްޕޯނަންޓެއް ލިބިފައިވޭ. ދެން
ހަމައެއާއެކުގައި ކޮމިޝަނުގެ އިދާރާގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު މަދުވުން މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދިމާވެފައި އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ގޮންޖެހުމެއް. ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަކީ ގާތްގަނޑަކަށް ހަ ސަތޭކަ ނުވަދި ހަ
އިދާރާއެއްގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓައި އަދި ތިރީސް ފަސް ހާހެއްހާ މުވައްޒަފުންގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓާ އިދާރާއަކަށް ވާ
އިރުގައި ވަރަށް މަދު މުވައްޒަފުންނާ އެކު މަސައްކަތްކުރަން މި ޖެހެނީ. ދެން މި ގޮތަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތުން
2026 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ހަ މުވައްޒަފުން ލިބިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަސައްކަތްތައް ހުރި ގޮތުން މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު ހަމަ މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން އަދި އޭގެ
އިތުރަށް މި ތަމްރީނު ޕުރޮގުރާމުތައް ހިންގުމުގެ ޒިންމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދާއިރާއަކަށް ތަމްރީނު ހިންގުމުގެ
ޒިންމާ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް އޮންނަ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ ވެސް ވަރަށް ކުޑަ ބަޖެޓެއް
ލިބިފައި މި ވަނީ. ދެން މި މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ވެސް 2026 ވަނަ އަހަރުގައި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ތަމްރީނަށް ވެސް ފައިސާ މިހާރު އިތުރުކުރެވިފައިވޭ. ދެން ކޮމިޝަނުގެ އިދާރާގެ އިމާރާތުގެ ދަތިކަން މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ކުރިމަތިވެފައި އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމެއް އިނގޭތޯ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
މުވައްޒަފުން ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ދަތިތަކެއް ދިމާވޭ އިމާރާތުގެ ޖާގަ ނެތުމުގެ ސަބަބުން. ދެން މި
ކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކަމުން މި ދަނީ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮފީސް ބޭސް އިތުރުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނުވަތަ އެހެން ތަނަކުން ރަނގަޅު ސްޕޭސްއެއް ލިބޭނެ
ގޮތަކަށް. އެއާއެކުގައި 2026 ވަނަ އަހަރުން 2030 ވަނަ އަހަރަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ސްޓްރެޓެޖިކް އެކްޝަން،
ސްޓްރެޖެޓިކް ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމުގެ މަސައްކަތް 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދެވިފައިވޭ. އެ ގޮތުން މި
ޕްލޭން އެކުލަވައިލައި މިހާރު ވަނީ ޢަމަލުކުރަން ވެސް ފެށިފައި އިނގޭތޯ. ދެން ސީ.އެސް ވިއުގަ 3.0 ފަރުމާކުރުމުގެ
މަސައްކަތް މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ދެން މި ދިޔަ އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް އެންމެ އިސްކަމެއް ދޭން ބޭނުންވި މަސައްކަތް.
އަދި މި އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އިސްކަމެއް ދޭން ބޭނުންވާ އެއް މަސައްކަތް، އެއީ ސަރުކާރުގެ
ޑިޖިޓަލް ސިޔާސަތުގެ ދަށުން މުޅި ޑިޖިޓަލް ނިޒާމަކަށް ދިއުމަށް ޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް، މި ޕްރޮޖެކްޓަށް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑިވެލޮޕަރުން ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން މަސައްކަތްތައް މި ވަގުތު ވަނީ ހުއްޓިފައ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޑިވެލޮޕަރުން ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ވެސް ކުރިއަށް އެބަ ދޭ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ކޮމިޝަނުގެ ހިއުމަން
ރިސޯސް އޮޑިޓެއް ހަދައި އެ އޮޑިޓުގެ ނަތީޖާ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވަނީ. އެއީ ކޮމިޝަނުގެ އެކިއެކި
10

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ދާއިރާތަކާއި އޮނިގަނޑު އޮންނަންވާނެ ގޮތާއި، މުވައްޒަފުން ތިބެންޖެހޭނެ އަދަދާ މި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން. ދެން
އޮޑިޓު ގެ ނަތީޖާއަށް ބަލައި ކޮމިޝަނުން އެ ކަންކަން ތަންފީޒުކޮށް އަދި އޮނިގަނޑަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް
ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް އެބަ ގެންދޭ. ހަމައެއާއެކުގައި 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޯލް ސެންޓަރެއް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރެވިފައިވޭ. އޭގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މިހާރު ކޯލް
ސެންޓަރެއް ގާ އިމުކުރެވި ސިވިލް ސަރވިސްއާ ގުޅޭގޮތުން އާންމު ރައްޔިތުން އަދި ޚިދުމަތް ހޯދާ ސިވިލް
ސަރވަންޓުންގެ އެންމެ ބޮޑު ޝަކުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ވެފައި އޮތް އެއް ކަންތައް މިއީ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން
ފޯނަށް ޖަވާބުދިނުމުގައި ހުރި ދަތިތައް. އެކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ކޯލް ސެންޓަރެއް ގާއިމުކުރުމުގެ
މަސައްކަތްކުރެވި ކޯލް ސެންޓަރެއް ގާއިމުކޮށް، މިހާރު އެ މައްސަލަ ވަނީ ޙައްލުކުރެވިފައި. ދެން ހަމައެއާއެކުގައި
ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުން ރާއްޖެއިން ބޭރުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުމަކީ މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށް ރޭވިފައި އޮތް އެއް ކަންތައް. ދެން މި ކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހަމަ އިންޑިއާ، ޗައިނާ،
ސިންގަޕޫރު، ޕާކިސްތާން، ތުރުކީ، މެލޭޝިއާ، ގަތަރު އަދި ސައުދީ އަރަބިއްޔާއާ ގުޅިގެން މިހާރު ވެސް
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުންދާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. މިއީ ޖުމުލަގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ 2025 އަހަރުގެ އަހަރީ
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ޚުލާސާ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައްދަލުވުމުގައި ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމް މިހާރު ބައިވެރިވެވަޑައިގެންފި. އާންމުކޮށް ސިވިލް ސަރވިސްއާ ބެހޭގޮތުން ބައެއް
ޝަކުވާތައް ކޮމިޓީއަށް ވެސް ލިބޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީ ހަތަރުވަރަކަށް ޝަކުވާ ލިބި އޭގެ ތެރެއިން ދެ
ޝަކުވާއެއްގެ މައުލޫމާތު މިހާރު ސާފުކުރެވިފައި ، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން، ދެން އެ ފަރާތްތަކަށް މިކޮޅުން ޖަވާބު
ދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާނެ މި މަސް ނިމުމުގެ ކުރިން. ބައެއްފަހަރު ހާޒިރީއާ ބެހޭ ގޮތުން މެންބަރުންގެ
ޝަކުވާތައް އާދޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަހަރަކު ނެތް އެކަހަލަ ޝަކުވާއެއް އަދި އައި ސްފައެ އް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ބަލަނީ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ހާޒިރު ވާ ކަމަށް ބަރާބަރަށް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އަވަހަށް
ކޮމިޝަނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމެއް، މެންބަރުންގެ ޒިޔާރަތްކުރުމެއް ބާއްވާނަން. އެއީ މި ދައުރު ނިމުމުގެ ކުރިން ބަޖެޓު
ފާސްކުރުން އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ، ދެންމެ ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ފާހަގަކުރައްވާފައި ހަތަރު ފަސް ކަމެއް އެބަ އޮތް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގޮސް އެ ތަނަށް ޒިޔާރަތްކޮށް އެ ތަން އިތުރަށް ބަލައި، އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި
11

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ވަރަށް މުހިންމު. އެހެންވީމާ، އޭރުން ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާ އިރު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއާ ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ އެ ލަފައާއި މަޝްވަރާ ވެސް އެރުވުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެ.
އަޅުގަނޑު މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލާނަން. ހުށަހެޅި ޕްރެޒެންޓޭޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން
ބޭނުންފުޅުވިޔަސް ނޫނީ އެނޫން އެހެންކަމަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވެ ސް ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާ ގުޅުން ހުރި ކަމެއް
ވެއްޖެއްޔާ. އަޅުގަނޑު ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. މަރުޙަބާ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެންމެ ރިޕޯޓާ
ގުޅޭ ގޮތުން ދެ ކަމެއް، އޭގެ އިތުރަށް އަދި އާންމުންގެ ފަރާތުން ލިބިފައި އޮތް ޝަކުވާއަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަމެއް
ސާފުކޮށްލަން. ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ މިހާރު ތިރީސް ފަސް ހާސް ވަރަކަށް މުވައްޒަފުންގެ ކަންތައް ބަލަހައްޓަން އިދާރީ
މުވައްޒަފުން މަދު ވާހަކަ. ދެން ރިޕޯޓުގައި ހަމައެކަނި ބުނެފައި މި އޮތީ މަދު ވާހަކަ. ދެން އެހެން ހުރިހާ
ކަންކަމެއްގައި އެބަހުރި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް ދީފައި މިވެނި ކަމެއް މިހެނޭ. މިސާލަކަށް ހާސިލުކުރެވުނު ކަންކަމުގައި
މިވެނި ކަމެއް ކުރި ، މިކަން ހާސިލުކުރެވިއްޖެ. މިސާލަކަށް ކޯލް ސެންޓަރެއްގެ މަސައްކަތަކީ އެއީ މުހިންމު ކަމެއް
ކަމަށް ދެކިފައި، އެކަން ފެށިފައި މިހާރު އެކަން ތަންފީޒުކުރެވިގެންދާ ވާހަކަ، އެކަން އެހެން ހުރި. އެކަމަކު މި
ކަމުގައި ވަކި އެއްޗެއް އެހެން ވިދާޅު؛ ވަކި އަދަދެއް މިހާކަށްވަރު މި ތިރީސް ފަސް ހާސް މުވައްޒަފުންގެ ކަންކަން
ބަލަހައްޓަން އިދާރީ މުވައްޒަފުން މިހާކަށްވަރު ބޭނުންވާ ކަމަށް، އެހެން ވިދާޅުނުވާތީ އެކަން ކިހާވަރެއްތޯ
ބޭނުންވެގެން ތި އުޅެނީ، ކުޑަކޮށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން ދެވަނަ ކަމަކަށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝަކުވާ އެބަ ލިބޭ ކައުންސިލުތަކުގެ އެސް.ޖީންގެ މައްސަލަ އިނގޭތޯ. އެސް.ޖީންގެ މައްސަލައިގައި ، ދެން ހުރިހާ
ދިމާލަކުން ވެސް އެ ޝަކުވާއެއް އާދޭ. އެހެންވީމާ، އެ ކަމުގައި ތި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން މިހާރު މި ގެންގުޅެނީ
ކިހިނެއްތޯ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ އެބަ އޮވޭ، މި ކޮމިޓީއަށް ވެސް އެ ޝަކުވާ ލިބިފައި އޮތް. އެއީ މުވައްޒަފުންގެ
ސެޓްފިކެޓު، ވަކިކަހަލަ ސެޓްފިކެޓުތަކެއް ހާސިލުކުރީމަ، އެ ސެޓްފިކެޓަށް އެލަވަންސުގެ ގޮތުގައި އެލަވަންސެއް ދޭ
ކަމަށް މި ވަނީ އިނގޭތޯ. ދެން އެ މުވައްޒަފަކު ވެސް ވަރަށް މަސައްކަތް ކޮށްފައި އެބަ އޮވޭ އެކަންކުރަން. ދެން
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން މި ބުނަނީ އެއީ ދޭންޖެހޭ އެއްޗެކޭ. ލިބެންޖެހޭނެ އެއްޗެކޭ. އެކަމަކު މި ކުއްޖާ
މަސައްކަތް މި ކުރަނީ ޕޮލިސް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގައި، ޕޮލިސްގައި. ދެން އެކޮޅުން މި ބުނަނީއޯ ގަވާއިދެއް
ނެހެދޭތީ ނޫނީ އެ ދޭންޖެހޭ އުސޫލެއް ނެހެދޭތީއޭ އެ ނުދެވިގެން މި އުޅެނީ. މިހާ ދުވަސް ވަންދެން އެކަން އެހެން
12

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ދެމެހެއްޓޭނެތޯ؟ މިސާލަކަށް ކުއްޖަކު ވަކިކަހަލަ ޢިލްމެއް ހާސިލުކޮށް ސެޓްފިކެޓެއް ލިބުނީމަ އެ ލިބެންޖެހޭ އެއްޗެއް
ލިބުމުގައި، ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުންތާ މިކަން ބަލަހައްޓާނީ. ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފެއްތާ އެއީ.
އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލެއް ނެހެދި އެހާ ދުވަސް އެހެން ގެންގުޅެވޭނެތޯ؟ ކިހިނެއްތޯ؟ އެ ތިން ކަންތައް އަޅުގަނޑުގެ
ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ނަން ވިދާޅުވެފައި ކުރިއަށްގެންދިޔައިމަ ރަނގަޅުވާނެ.
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު މުޖްތާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް ، މުޙައްމަދު މުޖްތާޒް. ފުރަތަމަ
ކަމަކަށް ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު އަލްއުސްތާ ޒް ޙުސައިން ރިޟާ އާދަމް ކޮމިޝަނަށް ޒިޔާރަތްކުރައްވާ ވާހަކަ، ކޮމިޓީގެ
މެންބަރުން ޒިޔާރަތްކުރައްވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވީމަ އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަދި
ވަރަށް އުފާކުރަން. ވަޑައިގަތީމަ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް އެ ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބު
ވެސް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ މާހައުލު ތި ބޭފުޅުންގެ
ހަމަލޮލުން ބައްލަވައިލެއްވުމުގެ ފުރުޞަތު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތި ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ ހުރިހާ ދިމާލެއް ވެސް ހަމަ ދައްކައި މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ހަމަ
ކޮށްދޭނަން. އެއީ މުވައްޒަފުންގެ މަސައްކަތް ކުރާ ތަން ތި ބޭފުޅުން އޭރުން ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާނެ މިއީކީ އަދި
މުވައްޒަފުން މަސައްކަތް ކުރަން އެކަށީގެންވާ މާހައުލެއް ނޫން ކަމަށް. އަނެއްހެން ބުނާ ކަމަށް ވާ ނަމަ މިއީ
މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ ބަޔަކު ތިބެން ނުޖެހޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިމާރާތުގެ ދަތިކަމާއި މި
ހުރިހާ ކަމަކާ ހެދި މި ހުންނަން ވެސް މި ޖެހެނީ. އަނެއްކާ މި ޒަމާނަކީ އެކި، އަޅުގަނޑުމެން ޓްރެއިނިން
އިންސްޓިޓިއުޓު ވެސް އެބަހުރޭ ، އެކި ދިމާދިމާލުން މީހުން ބޭފުޅުން މި ވަޑައިގަންނަވަނީ. އަދި ބަލިހާލަތުގެ ގޮތުން
ހަމަ ދަތި ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ އުޅުއްވާ. އެ ބޭފުޅުން އަރައިފައިބާވަޑައިގަންނަވަން ޖެހިވަޑައިގަންނަވާނީ ހަމަ
ސިޑިން. ލިފްޓެއް، މި ޒަމާނަކީ ލިފްޓުގެ ޒަމާން. ލިފްޓެއް ނުހުންނަ ތަނެއް، ވަރަށް ބާ ތަނެއް މި ސިވިލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަނަކީ. ދެން މި ކަންތައް ފާހަގަކޮށްފައި ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް
ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލު، އިދާރާގެ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު. އަދަދަށް ބަލާ އިރުގައި ހަމަ ފާހަގަ މި
13

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ކޮށްލަނީ ގާތްގަނޑަކަށް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން، މި ދިޔަ އަހަރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ތިބޭނީ އަށްޑިހަވަރަކަށް
މުވައްޒަފުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިނގޭތޯ މެންބަރުން ނުލައި. އަށްޑިހަވަރަކަށް މުވައްޒަފުން. މިހާރު ސަތޭކައާ
ގާތްކުރާނެ ނޫނީ ސަތޭކަ ހަމަވެދާނެ. ސަތޭކަ ހަމަ ކިރިޔާ ހަމަވާނީ މި އަހަރު އިނގޭތޯ. ދެން އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ
ތި ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ ޕީ.އޭގެ މަސައްކަތް. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ، ސެކްރެޓެރީ
ޖެނެރަލުންނާއި ޕަރމަނަންޓް ސެކްރެޓެރީންގެ މަސައްކަތް. އެ މަސައްކަތްކުރައްވަން މި ތިއްބަވަނީ، މި ދިޔަ އަހަރު
ތިއްބެވީ ސުޕަވައިޒަރާ އެއްކޮށް ތިން މުވައްޒަފުން. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމެއް. ދެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ކަންބޮޑުވުން އޮތް ދިމާލަކީ މިހާރު އައި.ޓީ އިނގޭތޯ. އައި.ޓީއަށް މި އުޅެނީ ހަމަ
އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު މުވައްޒަފުން ހަމަ ނުލިބިގެން. މިހާރު އައި.ޓީގައި މި ކޮންސަލްޓެންޓުގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތް،
ކޮންސެލްޓެންޓުން ނުލައި މި ތިބީ ތިން މުވައްޒަފުން. އެއީ އެއް ސުޕަވައިޒަރާ އެއްކޮށް ދެ މުވައްޒަފުން. އެ
އަނެއްހެން ދެ މުވައްޒަފުންނަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީހުން ނުލިބިގެން ހަމަ ކިޔަވާ ދެ ކުދިން ގެނެސްގެން. އެ
ދެން ކޮންމެވެސްވަރެއް ވާނެތާ އެ ކުދިން ވެސް ބޭނުންކޮށްގެން މި ކަންކަން ކުރީމަ. ހަމަ މުސާރައާއި މި ހުރިހާ
ކަމަކަށް ބަލާފައި އައި.ޓީގެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ލިބުން ވަރަށް ދަތި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު
ގޮންޖެހުމެއް. ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ، މުޅި ކޮމިޝަނުގެ މަސައްކަތްތައް ބިނާވެފައި މި
އޮންނަނީ އައި.ޓީއާ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި. އެހެންވީމާ، މި ތަން، އެ ބައި ދަށްވިވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެހެން
ދިމަދިމާލުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ވެސް ބުރޫއަރައިގެންދޭ. ދެން ދެވަނަ ސުވާލެއްގެ ގޮތަށް ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި
އަޅުގަނޑު ސުވާލެއް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ، ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އަރިހުން.
އެސް.ޖީން ކޮން ކަމެއްގެ ޝަކުވާތޯ ކުރައްވަނީ؟ (ވަ ގުތުކޮ ޅަކަށްފަހު) އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ ވަރަށް ރަނގަޅު ދުވަހެއްގައި ކަންނޭނގެ ތި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނާ މި ބައްދަލުކުރެއްވީ. ފުދޭވަރަކަށް ގިނަ
ގޮންޖެހުންތައް އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެސް.ޖީން އައްޔަންކުރުމުގައި ކުރިން މި އައްޔަންނުކުރެވިފައި.
އެންމެފަހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެސް.ޖީން އައްޔަންކުރެވިފައި މި ވަނީ. ސަބަބަކަށް
މި ވަނީ ބައެއް އިލެކްޝަންތައް ވެސް ކުރިމަތިވެފައިވުމާއި ، އަނެއްކާ 2026 ވަނަ އަހަރު ކުރީކޮޅު އާ ކައުންސިލު
އައުމާ މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލާފައި މަޑުކޮށްލަން ވެސް ޖެހުނު. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި ބައެއް، ވަރަށް ގިނަ
ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެއްކޮށް، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ބަންޑާރަނައިބުގެ އޮފީހަށް
ވެސް މި ކަމުގެ ޙައްލެއް ލިބޭނީ ކިހިނެއްތޯ ބަލައި، މި ކަންތައްތައް ކުރަމުން މި ދިޔައީ. ދެން އަނެއްކާ ދެން
އައްޔަންކުރަންވެގެން ބަލައިލި އިރުގައި އެސް.ޖީންގެ މުސާރަ ކުއްލިއަކަށް ބޮޑުވެއްޖެ. ބޮޑުވެއްޖެ 1 ނޮވެންބަރު
14

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
2025ގައި. ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން ބޮޑުވެގެންދިޔައީ. ބޮޑުވެގެން ގޮސްފައި ދެން އަނެއްކާ ހަމަ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ޕްރެޝަރުތައް ހަމަ އަންނަމުންދިޔައީ ކައުންސިލުތަކުން އެ މަގާމަށް އަންނަންވެގެން. ދެން ކުއްލިއަކަށް
އިވިގެންދިޔަ ޚަބަރަކީ އެސް.ޖީންގެ މުސާރަ ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން ކުޑަވެގެންދިޔައީ. ދިޔައިމަ، އެސް.ޖީން ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނާ ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްހަމަނުޖެހުން ވެސް އޮތް. ހަގީގަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ބެހޭ
ކަމެއް ނޫން އެއީ މުސާރައިގެ ކަންތައްތަކުގައި، އެސް.ޖީން މުސާރަ ކުޑަވުމާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްވެސް ގުޅުމެއް
ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނާ އޮތް ހަމައެކަނި ގުޅުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ ޕޭ ކޮމިޝަނުގެ އެ ނިންމުން އެ
ބޭފުޅުންނަށް އަންގަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުރަކީ. ދެން މިކަހަލަ ކަންބޮޑުވުންތައް އެބަހުރި. ދެން އަޅުގަނޑު
މިއަދު ހަމަ ތި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ، މިއަދު މިއީ 13 އޮކްޓޫބަރު 2026. މިއަދު މުއްދަތު
ހަމަވާން ކައިރިވެފައި ހުރި ސެކްރެޓެރީ ޖެނެރަލުންނާއި، މިހާރު ހުރި ސެކްރެޓެރީ ޖެނެރަލުންނާއި އަދި ޑިސެންބަރަށް
މުއްދަތު ހަމަވާން ކައިރިވެފައި ހުރި ސެކްރެޓެރީ ޖެނެރަލުން މިއަދު އިޢުލާންކުރާނަން. ތިންވަނަ ސުވާލުގެ ޖަވާބު
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޮޑަށް މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މެންބަރެއް ނޫނިއްޔާ ސީ.ޖީ މިއަށް ޖަވާބުދެއްވުން އަޅުގަނޑު
އެދެން.
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ސެޓްފިކެޓު އެލަވަންސާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރެއްވި ސުވާލަށް، މިހާރު ދައުލަތުގެ
ފްރޭމްވޯރކަށް މުވައްޒަފުން ބަދަލުވެ، ސިވިލް ސަރވިސްގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން 1 ނޮވެންބަރު 2025ގައި
ބަދަލުވެގެންދިޔަ އިރުގައި ކުރީގެ ބައެއް ދާއިރާތަކުގައި ސެޓްފިކެޓު އެލަވަންސް ގޮތުގައި އެލަވަންސެއް ދެވެމުން އައި
ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް، މިހާރު ޖުމުލަގޮތެއްގައި ދައުލަތުގެ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކުގައި ވަކި ސެޓްފިކެޓެއް ހާސިލުކުރީމާ
ސެޓްފިކެޓު އެލަވަންސް ދޭ ގޮތަކަށް ނޯވޭ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ދެން ބައެއް ދާއިރާތަކުގައި އެބަހުރި އަދިވެސް
ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް މިކަހަލަ އުސޫލުތަކެއް. އެގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އެޑި ޔުކޭޝަން
ދާއިރާގައި ޓީޗަރުން ޚާއްސަކޮށް، ޓީޗަރުން މާސްޓަރސް ސެޓްފިކެޓު ހާސިލުކުރީމަ ހަތަރު އަހަރުދުވަހުގެ ތަޖުރިބާއާ
އެކީގައި އެ މުވައްޒަފުންގެ އިތުރު މަގާމަކަށް ކުރިއަށްގެންދެވޭ ގޮތަށް އަދިވެސް ޕޭ ކޮމިޝަނުގެ މިންގަނޑުތަކުގެ
ތެރޭގައި އެބަ އޮތް. އެހެން ދާއިރާތަކުގައި ޖުމުލަގޮތެއްގައި ވަކި ސެޓްފިކެޓެއް ހޯދިމަކަ ކުރިއަށްދެވޭނެ އުސޫލުތަކެއް،
މިންގަނޑުތަކެއް ކަނޑައެޅިފައެއް ޕޭ ފްރޭމްވޯރކް އައިއިރަކުއެއް ނެތް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޕްރެޒެންޓޭޝަނުގައި
ވެސް ފާހަގަކޮށްލިން ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަނުން އިސްނަގައިގެން ކޮމިޝަނުގެ ތަސައްވުރަކީ ދިވެހި
15

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ސިވިލް ސަރވިސްގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަކީ ވެސް ފުރަތަމަ ޑިގުރީ ފެންވަރަށް ކިޔެވިފައި ތިބި
ބޭފުޅުންނަށް ހެދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޕޭ ކޮމިޝަނާ އެކު ވެސް މަޝްވަރާކުރެވިގެން، ކޮމިޝަނުގެ
އިސްނެގުމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވައިލައިފައިވާނެ ޚާއްސަ އުސޫލެއް. ދެންމެ އަޅުގަނޑު ފާހަގަ ވެސް ކޮށްލިން
ދައުލަތުގެ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކުގެ މިންގަނޑުތަކުގެ ތެރެއިން ޕަބްލިކް ސަރވިސް ރޭންކު ހަތަކަށް ވުރެ ދަށުގައި ތިބި
މުވައްޒަފުން ޑިގުރީ ހާސިލުކޮށްފި ކަމުގައި ވާ ނަމަ ޕަބްލިކް ސަރވިސް ރޭންކު ހަތަކަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި
އެކުލަވައިލި އުސޫލެއް އިނގޭތޯ. ދެން އެ އުސޫލު އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވައިލައި ތަންފީޒުކުރަން ފެށި ހިސާބުން އެ
އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އިދާރާތަކުން ހަމަ ޢަމަލުކުރަމުން ދާނެ. ދެން މީގައި ދިމާވެދާނެ ފަހަރެއްގައި ގޮންޖެހުމެއް
އޮވެދާނެ އުސޫލު ތެރެއިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަގާމުގެ ކުރިއެރުން ދެވެން މި އަންނަނީ ނުވަތަ މަގާމު
ބަދަލުކުރެވެން މި އަންނަނީ އިދާރާއަކުން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ލިޔެގެން، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެ ބަޖެޓު
ހަމަޖެހުމުން. އެކަހަލަ ފަހަރެއްގައި ގޮންޖެހުމެއް އިދާރާއަކަށް ދިމާވެދާނެ. އެގޮތަށް ދިމާވި އިދާރާއަކަށް ދިމާވެގެން
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުޢާމަލާތްކޮށްފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްދެން އެ ކަމެއް ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި.
އެހެންނޫނިއްޔަކާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް މި ސެޓްފިކެޓު ޕްރޮމޯޝަނެއް ނުވަތަ ސެޓްފިކެޓެއް
ހާސިލުކޮށްގެން ވަކި އުސޫލެއް ގާއިމުނުކުރެވިގެން ނުދެވި ހުރި ހާލަތެއް. ދެން ދިމާވި އެއް ހާލަތެއް އެޑިޔު ކޭޝަންގެ
ދާއިރާގައި މި ދެންނެވި ގޮތަށް ހަތަރު އަހަރުވެގެން ޕްރޮމޯޝަން، މަގާމަށް ޕްރޮމޯޝަނަށް ބެލި އިރުގައި ޕޭ
ފްރޭމްވޯރކުގެ މިންގަނޑުގައި ކުޑަ އިޝޫއެއް އޮތް އޭރުގައި. އޭރުގައި ރޭންކު ދޭއް ގައި ތިން ވަނަ ދަރަޖައިގެ
މުސާރައަށް ވުރެ ރޭންކު ތިނެއްގެ މުސާރަ ކުޑަ. އެހެންވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އަނެއް ރޭންކަށް
ބަދަލުކޮށްގެން އެއަކު ނަތީޖާއެއް ނާންނާނެތާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޖެހުނު ޕޭ ކޮމިޝަނާ އެކު ވާހަކަދައްކައިގެން އެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން. އެހެންވީމާ، ޕޭ ކޮމިޝަނާ އެކު ވާހަކަދައްކައިގެން ޕޭ ކޮމިޝަނުން ރޭންކު ތިނެއްގެ މުސާރަ
ޙައްލުކޮށްދިނުމާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އިދާރާތަކަށް އަންގާފައިވާނެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ވެސް ރޭންކު ތިނަކަށް
ޝަރުތު ހަމަވާ މުވައްޒަފުން ހިޖުރަކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަ ށްގެންދަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އަޅުގަނޑު ކުޑަ ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި
ބައެއް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާތީ، ދެން އެއާ ގުޅުން ހުރި ކަމެއްވީމަ. އަޅުގަނޑަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލެއް މި ކަމުގައި
އެރުވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. މިހާރު އެސް.ޖީންނާއި ކައުންސިލުތަކުގެ ކައުންސިލު ރައީސާ މި ދެ ބޭފުޅުންގެ
16

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ދެމެދުގައި މިހިރި މުސާރައިގެ ފަރަގުގެ ކަންތަކުގައި އަސްލު އޭތި ޕްރެކްޓިސްކުރަން އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ
ކޮބައިކަމެއް ކަމަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލަކީ ކޮބައިތޯ ހަމައެކަނި ކޮމިޝަނުގެ؟
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު މުޖްތާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިތާ އިނދެގެން ދޭ ޖަވާބު ވަރަށް ގޯސްވެދާނެހެން ހީވަނީ ދެއްތޯ؟ ދެން ތިއީ އަޅުގަނޑު ވެސް ދިރާސާތަކެއް
ކޮށްލާފައި ބެލުންތަކެއް ބަލާފައި މިކަން ކުރަންޖެހޭނީ. މިހާރު ފުރަތަމަ ދިމާވި މައްސަލައަކީ 1 ނޮވެންބަރު 2025ގައި
އެސް.ޖީންގެ މުސާރަ ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން ބޮޑުވެގެންދިޔައީ، ކައުންސިލުގެ ރައީސަށް ވުރެ ބޮޑުވެގެންދިޔައީ.
ކައުންސިލުގެ ރައީސް ފަންސަވީސް ހާސް. ތިރީސް ފަސް ހާސް އެސް.ޖީން. ދެން އެހެންވީމާ، ކައުންސިލުގެ
ރައީސުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ވަރަށް ބޮޑު. ހަގީގަތުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކައުންސިލުގެ ރައީސަކީ މުޅި
ތަން ހިންގުމުގެ އެންމެ އިސް ފަރާތް، ކައުންސިލުގެ ރައީސަށް ރިޕޯޓުކުރައްވަންޖެހޭނީ ސެކްރެޓެރީ ޖެނެރަލް.
ކައުންސިލުގެ މި ނިންމާ ނިންމުންތައް ތަންފީޒުކުރަން ހުންނަ އިދާރީ އެންމެ އިސް ފަރާތް ސެކްރެޓެރީ ޖެނެރަލަކީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން ކައުންސިލުގެ ރައީސަށް ވުރެ އެސް.ޖީންގެ މުސާރަ ބޮޑުވާންޖެހޭނެ ކަމަކަށް.
ދެން އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންތައް ވެގެންދިޔައީ އެގޮތަށް. މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ޕޭ ކޮމިޝަނުން އޭރުގައި ވިދާޅުވީ އެ
ބޭފުޅުންގެ ހަމައެކަނި މި އޮންނަނީ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލުންނޭ. ކައުންސިލަރުންނާއި ކޮމިޝަންތަކުގެ މެންބަރުންނާ މި
ކަންތައްތަކުގެ މުސާރަ ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކީ މި މަޖިލީހޭ. އެހެންވީމާ، ދެން އެހެންވީމަ ޕޭ ކޮމިޝަންގެ ޒިންމާ ޕޭ
ކޮމިޝަނުން އަދާކުރެއްވީ. އަދާކުރެއްވި އިރުގައި ދެން ތަންކޮޅެއް ހިތްހަމަނުޖެހުންތައް ވެސް މި އައިސްގެން ވަރަށް
ފަހުން އޮގަސްޓު މަހުން ފެށިގެން، މި އަހަރުގެ އޮ ގަސްޓު މަހުން ފެށިގެން މި އަނެއްކާ މުސާރަ މި ކުޑަކުރެއްވީ.
ދެން އެ ކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިން ވެސް ދެންނެވިހެން އެ ބޭފުޅުންނަށް އަންގަން އަޅުގަނޑުމެންގެ
މަސައްކަތަކަށް ވީ. ދެން އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދިރާސާތަކެއް ކޮށްލާފައި ކަންނޭނގެ މި އެންމެ ރަނގަޅު
ޖަވާބެއް މި ކަމުގަ އި ދެވޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
17

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާވެއްޖެ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން މަޖިލީހަށް
ވަޑައިގެން ތި ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ފުރިހަމަ ރިޕޯޓަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔަ ރިޕޯޓުން ހަމަ
2025 އިން އަޅަ އިބަލާ އިރުގައި 2026 އަށް ބޮޑުތަނުން ތި ބޭފުޅުން މަސައްކަތްޕުޅު ރަނގަޅުކުރައްވާފައި ހުރިކަން
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭނެ އިނގޭތޯ، ދެން އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެންމެ އިވިގެން މި ދިޔަ ވާހަކަތަކަކީ
ހަގީގަތުގައި ޕޭ ކޮމިޝަނާއި ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާ އެ އޮންނަންޖެހޭ ގުޅުން ނެތްކަން އަޅުގަނޑުމެނަށް ތި
ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތަކުން މި ފާހަގަވެގެން ދިޔައީ. އެއީ މުސާރަތަކެއް ކަނޑައެޅިގެން، ސިވިލް ސަރވިސް
މުވައްޒަފުންނަށް މުސާރަ ކަނޑައެޅޭ އިރުގައި، ޚާއްސަކޮށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ބަލަދުވެރިއަކީ
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން. އެންމެ ބޮޑަށް އެ ކަމުގައި ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ސިވިލް ސަރވިސް
ކޮމިޝަން. އެހެން ކަމަށް ވާ އިރުގައި ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާއި ޕޭ ކޮމިޝަނާ ރަނގަޅަށް ވާހަކަ ދެކެވިގެން
މި ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރެވިފައި މި ކަންކަން ކުރި ނަމަ އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ މި މުސާރައިގެ މައްސަލަ ދެންމެ
ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް ދިމާވާނެހެނެއް. އެކަން އެ ގޮތަށް ނުކުރެވި އޮތީ ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އެކަން އެ
ހިނގައި އެ ގޮތަށް ދިޔައީ. ޚާއްސަކޮށް ދެންމެ ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް އެސް.ޖީގެ މުސާރަ ކައުންސިލުގެ ރައީސަށް ވުރެ
ބޮޑުވެގެން ދިޔައިމަ އެއީ އެއްވެސް ބަޔަކު ގަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. ހަގީގަތުގައި ހައިރާކީއަށް ބަލައިގެން، ވަޒީފާގެ
ކަންތަކަށް ބަލައިގެން އެ ކަން ކުރަނީ އަދި ކޮންމެ ބަޔަކު އެކަން ކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް. އެހެން އެކަން ވާނެ
ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ދެތިން ސުވާލެއް އެބަހުރި. ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ ސިވިލް
ސަރވަންޓުގެ މައްސަލައެއްގައި ، އެއްވެސް މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައިފި ނަމަ، އެއްވެސް ސިޔާސީ ބޭފުޅެއްގެ ނުފޫޒުން
އެ ސިވިލް ސަރވަންޓަށް ހައްގު ނުލިބޭނެ އެއްވެސް ފަދަ ކަމެއް ސިވިލް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ކޮމިޝަނުން
ވެފައިވާނެތޯ ނުވަތަ ހިނގާފައިވާނެތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު. ދެވަނަ ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ވަޒީފާގެ
ކުރިއެރުން ހޯދަން މުވައްޒަފުން ނުވަތަ ސިވިލް ސަރވަންޓުން މަސައްކަތްކުރާނެ ވާހަކަ. ކޮންމެ މީހަކު ވެސް އެ
މީހެއްގެ ހައްގު ހޯދުމަށް ޓަކައި ތަޢުލީމީ، ތަޢުލީމަކީ ބޭނުންވާ އެއްޗެއް. އެ މީހާގެ ސްކިލް ޑިވެލޮޕްކުރަން ވަރަށް
ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން، ވަރަށް ގިނަ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން، ވަރަށް ގިނަ ތަޖުރިބާ ހާސިލުކޮށްގެން،
ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކޮށްގެން މި ސްކިލް ޑިވެލޮޕްކުރެވެނީ. އެކަމަކު ކުރެވުމަށްފަހުގައި ތި ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތަކުން
މި އެނގެނީ އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ލިބެންޖެހޭ އިނާޔަތް ނުވަތަ މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން މިހާރު ނުލިބޭ ވާހަކަ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މި ކަމަށް ތިބޭފުޅުން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާނެތޯ؟ ދެން ތިންވަނަ ސުވާލަކީ، ރަށެއްގައި، މާލެ ފިޔަވައި
އެހެން ރަށެއްގައި މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރައްވާ ފަރާތްތަކަށް މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން ލިބެނީ ތިން އަހަރު ފަހުން
18

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ކަމަށް ވަނީ. އެކަމަކު މާލޭގައި ކުރީގައި ދިމާވެފައި ހުރީ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެބަހުރި މި މައްސަލަ އަ އިސްފައި
ޚާއްސަކޮށް ފުވައްމުލަކު ސްކޫލަކުން ތިންހަތަރު ޓީޗަރުން އެ މައްސަލަ ޖައްސާފައި އެބަހުރި. ޚާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑަށް
ހަމަ އެ މައްސަލަ އާދޭ. އޭރުގައި އެ ކަން އެގޮތަށް ވެގެންދިޔަ އިރުގައި އެ މީހުންނަށް ކުރިއެރުން ނުލިބިގެން ވަރަށް
ގިނަފަހަރަށް އަޅުގަނޑާ ބައްދަލުކޮށް، ފުވައްމުލަކަށް އަޅުގަނޑު އެ ދާ ދަތުރުގައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް
ދިމާވެފައި އެ ބޭފުޅުން ވާހަކަ ދައްކާފައި އެބަހުރި. އެކަމަކު މާލޭގައި ސްކޫލަކުން ނުވަތަ މާލޭގެ ކޮލެޖަކުން ނުވަތަ
ޔުނިވަރސިޓީއަކުން އެ ޑިގުރީ ނުވަތަ މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރައްވައިފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ ބޭފުޅަކަށް ވަގުތުން އެ
އިނާޔަތްތައް ލިބިގެންދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ފުވައްމުލަކު ގައި ހުރެގެން ފުވައްމުލަކުގައި ހުރި ކޮލެޖަކުން މި
މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރީމާ އެ މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން ނުލިބި އެތައް ދުވަހެއް ދިގުލައިގެންދިއުން. މި ކަމަށް ތި
ބޭފުޅުން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންތޯއޭ؟ މި ކަމަށް ހައްލު ހޯއްދެއްވުމަށް ޓަކައި ކޮންކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ ކުރައްވަނީ.
ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު މުޖުތާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދޭނަން. ދެން އެހެން ބޭފުޅުން ތެރެއިން ބޭފުޅުން
ދެން ހުރި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުން އެދެން. ސިޔާސީ ބޭފުޅުން، ނޫނީ މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް
ކަހަލަ ނުފޫޒެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާދޭތޯ؟ އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުން އަރިހުން އަހައިލަން ބޭނުންވަނީ މަޖިލިސް
މެންބަރުން ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުންނަށް މިވެނި ކަމެއްގައި ގުޅުއްވުން ރަނގަޅުތޯ؟ މިވެނި
ކަމެއްގައި މިވެނި މީހަކު ނަގައިދޭން ވިދާޅުވުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއްތޯ؟ އެހެން ވިދާޅުވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަނީ އިންސާފުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއި ވީ، ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ވީ އެންމެ ރަނގަޅަކަށް ހުރިހާ
މުވައްޒަފުންގެ ހައްގުތައް ވެސް ހޯދައިދޭން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގަވާއިދު، ސިވިލް ސަރވިސް ގަވާއިދަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
މި ކަންތައްތައް ކަށަވަރުކޮށްދޭ ގަވާއިދެއް. އަދި އެއްވެސް ފަރާތަކުން މިވެނި މީހަކަށް މިވެނި ކަމެއް ކޮށްދޭން
ބުންޏަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮށްދެވެން އޮންނަ ކަންކަމެއް ނޫން. ކޮށްދޭން ބޭނުންވިޔަސް ކޮށްދެވޭނެ ކަންކަމެއް
ނޫން ގަވާއިދުގެ ދަށުން. މިހާރު މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން ކަމެއް. ޚާއްސަ ޞިއްޙީ ބޭނުންތަކަށް ދެވޭ
ޗުއްޓީ. މި ޗުއްޓީ އެބަ ހަމަޖެހެނީ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަމަށް ބެލުމަށްފަހު. އެއީ ކޮންމެކޮންމެ ކަމަކަށް ދެވޭ ޗުއްޓީތަކެއް
ވެސް ނޫން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިސާލަކަށް އެކަކަށް ދީފައި، އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ނެތި
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް މި އަންނަ އެއްޗަށް ބަލާފައި މީނައަކީ ނުދެވޭ މީހެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
19

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
ކަނޑައަޅާފައި، ދެން އެހެން މީހަކު މި އަންނަނީ ތަންކޮޅެއް ބާރުގަދަ ހިސާބަކުން. އައިސްފައި މި ވިދާޅުވަނީ
މީނައަށް މިކަން ހަމަޖައްސައިދޭންޖެހެއޭ، އެ ރަށެއްގެ ދާއިރާގެ މެންބަރެއް ނޫނިއްޔާ އެހެން ގުޅުންހުރި ފަރާތަކުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުކޮށްދެވޭ. ނުވެސްކޮށްދެން. އެ ވާގޮތަކީ އެކަކަށް ކޮށްދީފައި، އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން އެއް
ހާލަތެއްގައި ތިބި ދެ މީހުންނަށް އެކަކަށް ނުކޮށްދީފައި، ދެން އެގޮތަށް އަންނަ މީހާއަށް ކޮށްދޭން. ދެން އަޅުގަނޑު،
މަދުން ނަމަވެސް އާދޭ އިނގޭތޯ. ދެން އަންނާނެތާ ދެއްތޯ. އެކި މީސްމީހުންނާ، ބޭފުޅުންނާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކަށް
ހަމަ އެކަކަކަށް އެހީތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ހަމަ އެކަކު އަނެކަކަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އެ
ވާހަކަތައް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ވެސް އަންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އިންސާނީ ޠަބީޢަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅުންހުރި ފަރާތެއްގެ ކަމެއް އޮތިއްޔާ އެހެން ފަރާތަކަށް ދެވޭނެ.
އެގޮތުގެމަތީން މަދުން ނަމަވެސް އާދޭ. އަޔަސް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ މި ކަހަލަ ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި
ހަމަ އެ އޮންނަ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަން ކޮށްދެނީ އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފާހަގަކުރެއްވި، ދެން ފާހަގަކުރެއްވި ސުވާލަކީ މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން
ކިޔެވީމަ ނުވަތަ އިތުރަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރީމަ ނުލިބޭ ގޮތަށް އޮންނަ އޮތުމުގެ ކަންބޮޑުވުން ކަންނޭނގެ.
އަޅުގަނޑުމެން ނުދަންނަވަން، އެއްގޮތަކަށް ވެސް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރީމަ މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން ނުލިބޭ ގޮތަކަށް ވަކި
އުސޫލުތަކެއް ހުރީކީ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ޕޭ ފްރޭމްވޯރކު ގެ މިންގަނޑުތަކުގެ ތެރޭގައި މި ވަގުތު ކަނޑައެޅިފައި
އޮންނަނީ އެ ރޭންކެއްގެ ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ހާސިލުކޮށްފައި އޮންނަ ރޭންކަކުން ކުރިއަށް ދެވޭ ގޮތަށް. ދެން މިހާރު
ވެސް އެބަ އޮތް ޕޭ ފްރޭމްވޯރކު ގެ މިންގަނޑު ތެރޭގައި މުވައްޒަފުންނަށް ކުރިއެރުން ލިބޭނެ މިންގަނޑުތަކެއް
އިނގޭތޯ. ކޮންމެ މުވައްޒަފަކު ވެސް އެ ބޭފުޅެއްގެ ހުރި ރޭންކެއްގައި ދެ އަހަރު ދުވަހު ޚިދުމަތްކުރުމަށްފަހުގައި އެ
މުވައްޒަފެއްގެ ޕަރފޯމަންސް އެޕްރައިޒަލުން 85% އަށް ވުރެ މަތިން މާކްސް ލިބޭ ކަމުގައި ވަންޏާމުން ހަމަ ދެ
އަހަރު ވީމަ ޖެހިގެން އަންނަ ސްޓެޕަށް ކޮންމެ މުވައްޒަފަކު ވެސް ދާނެ އިނގޭތޯ. އެ އުސޫލު. ދެން ހަމައެއާއެކުގައި
އެ މުވައްޒަފަކު ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާ ދާއިރާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ހަމަ އިތުރު ވަޒީފާއެއް އިދާރާގައި އޮތް ނަމަ އޮންނަ
އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން އިޢުލާންކޮށްގެން، އެ ވަޒީފާއަކަށް އިޢުލާންކޮށް އެ ވަޒީފާއަކަށް ނެގުމަކަށް ހުރަހެއް ނެތް
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން ހަމަ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާ ފަރާތްތަކަށް މިހާރު ވެސް ހަމަ
ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް އިނގޭތޯ. ދެން ފާހަގަކުރެއްވީ އަތޮޅުތެރޭގައި މާސްޓަރސް ހާސިލުކޮށްފައި، މުއްދަތެއް ނަގާ.
20

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
އެހެންނަމަވެސް، މާލޭގައި ހާސިލުކޮށްފި ކަމުގައި ވާ ނަމަ ވަގުތުން ވަޒީފާ އައްޔަން ކުރެވޭ ކަހަލަ މިންގަނޑުތަކެއް
އޮންނަ ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެއްވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްވެސް އުސޫލެއްގައި ކަނޑައެޅިފައެއްނޯވޭ ،
އަދި މިހާތަނަށް ޕޭ ކޮމިޝަނުން ކަނޑައެޅިފައި އިން އުސޫލެއްގައި ވެސް އެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިފައެއްނޯވޭ
އިނގޭތޯ. ދެން ފަހަރުގައި ދިމާވެދާނެ ކަމެއް މިސާލަކަށް އެ ހާސިލުކޮށްފައި އޮންނަ ސެޓްފިކެޓަކާ ގުޅޭގޮތުން
ބައެއްފަހަރު އިތުރަށް ސާފުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނުވަތަ އިތުރަށް ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަށަވަރުނުވެގެން އެ
ލަސްވުންތަކެއް ފަހަރެއްގައި އިދާރީ ގޮތުން ދިމާވެދާނެ. އެކަމަކު މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރީމަ ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް
ސެޓްފިކެޓެއް ހާސިލުކުރީމަ ލިބެން އޮންނަ ޕްރޮމޯޝަނެއް ވަކި ދާއިރާއަކުން ހާސިލުކުރީމަ ތަފާތުތަކެއްނޯވޭ. ދެން
އަޅުގަނޑު ކުރީ ދަންނަވަ އިލި ގޮތަށް އާ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކަށް މުވައްޒަފުން ހިޖުރަކުރި އިރުގައި ޚާއްސަ ކޮށް ތަޢުލީމީ
ދާއިރާގައި މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރީމަ މިހާރު ކުރިއަށްދެވޭ އުސޫލަށް އެ މިންގަނޑުގައި ބަދަލުތަކެއް އައިސް އޮތީ.
ކުރީގައިވެއްޖެއްޔާ ޕޭ ފްރޭމްވޯ ރކަށް ހިޖުރަކުރުމުގެ ކުރިން މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރުމާ އެކުގައި އެ މުވައްޒަފަކު ހަމަ
މަގާމަށް ބަދަލުވެގެންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ޕޭ ފްރޭމްވޯރކު ގެ މިންގަނޑަށް ބަދުވި ހިސާބުން މާސްޓަރސް
ހާސިލުކުރުމަށް ފަހުގައި ހަތަ ރު އަހަރުދުވަހުގެ ތަޖުރިބާ އެ ރޭންކުގެ ޝަރުތުގެ ގޮތުގައި އޮވޭ. އެހެންވީމާ،
މާސްޓަރސް އޮވެފައި ހަތަރު އަހަރު ތަޖުރިބާ މުވައްޒަފުގެ ހުރިއްޔާ އެ ދެވޭ ގޮތަށް މި އޮންނަނީ. ދެން އެއްކަލަ،
އޭގައި ފަހަރެއްގައި އެ ދަންނަވާ ޝަކުވާ މުވައްޒަފެއްގެ ކިބައިން އައުން އެކަށީގެންވާ ހާލަތެއް، އެ ޕޭ ފްރޭމްވޯރކަށް
ބަދަލުވި މަރުޙަލާގައި މާސްޓަރސް ހުރި ހުރިހާ ބޭފުޅުން މާސްޓަރސްގެ ލެވެލަށް ގެންދެވިފައިވާނޭ. އެހެންނަމަވެސް،
ޕޭ ފްރޭމްވޯރކަށް ބަދަލުވިފަހުން އޭގެ ފަހުން މާސްޓަރސް ހާސިލުކުރައްވައިފިއްޔާމުން އެ ބޭފުޅަކު ހަމަ އެއްކަލަ
ރޭންކުގެ ޝަރުތު އިންނަ ގޮތަށް ހަތަރު އަހަރު ފަހުން ދާނީ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ މިންގަނޑެއް މިހާރު
ކަނޑައެޅިފައި އޮތީ. އޭރުގައި އެ ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ވަކި ރަށަކުން ނުވަތަ އަތޮޅު ތެރެއިން މިގޮތަށް ހާސިލުކުރާ
ސެޓްފިކެޓަކާ ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް ތަފާތެއް، މިންގަނޑުތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައެއް ނެތް އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހިސާބުން ބައްދަލުވުން ނިންމައިލާނަން. ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން ތި ހުށަހެޅި ޕްރެޒެންޓޭޝަނާއި ހިއްސާކުރެއްވި މައުލޫމާތަށް ޓަކައި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކީ ޝުކުރުދަންނަވަން. މިހިސާބުން މި ބައްދަލުވުން ނިމުނީ. والسالم عليكم ورحمة هلا
وبركاته.
21

މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 13 އޮކްޓޫބަރު 2026
____
22